

Complexe eneolitice de cult ale păstorilor timpurii din nordul și nord-vestul Mării Negre

Sergiu POPOVICI*

Adela KOVÁCS**

Abstract: *The accumulation of archaeological information about the early tumular complexes in the north and northwest of the Black Sea in the last six decades has led to a sudden increase in the number of vestiges and their interpretation. It was observed that the architecture of some early mounds included, at the ancient level of walking, wooden constructions interpreted as cult contexts. In the present study, we identified nine discoveries of this type, of which: five in the northwest of the Black Sea, three in the Bug river basin and one discovery in the north of the Azov Sea, in the Molochna river basin. We present the history of the interpretations of these discoveries in chronological order so that the evolution of the proposals of reconstruction of their functionality can be followed. The constructions made of poles, at the base of the mounds, from the beginning were seen as cult arrangements. Later, various authors saw in them reminiscences of some totem cults, the embodiment of the horizontal and vertical model of the world or even astronomical landmarks. Chronologically, these discoveries are placed in the first half of the 4th millennium BC in the northwest of the Black Sea region, being related to the early tradition of building barrows by the Cernavoda I culture (Hadjider type remains) communities. Reconstructing such cult structures and their associated rituals is a difficult endeavor, due to insufficient material traces to discuss certainties. Possibly, the arrangements of poles reflect a replication of some household structures used during life, meant to accompany the deceased to the other world. At the same time, the pole as an element of worship finds many reflections in the Indian Vedas, where it appears as a pillar of sacrifice. Thus, the pillar has a cosmogonic dimension, representing the link that connects the sky with the earth. According to the Vedas, animals slaughtered during religious processions were tied to the pole. The pillar of sacrifice became a kind of Axis Mundi and the sacrificed animal was transformed into a messenger, connecting man and deity.*

Rezumat: *Acumularea informațiilor arheologice referitoare la complexele tumulare timpurii din nordul și nord-vestul Mării Negre, din ultimele șase decenii, a dus la o creștere a cantității de vestigii și a modului de interpretare ale acestora. S-a observat că arhitectura unor tumuli timpurii include la nivelul antic de călcare, construcții din lemn tratate în istoriografie drept complexe de cult. În studiul de față am repertoriat nouă descoperiri de acest tip, dintre care cinci în nord-vestul Mării Negre, trei în bazinul Bugului și un complex în nordul mării Azov în bazinul râului Molocinaia. Istoricul interpretărilor acestor descoperiri sunt prezentate în ordine cronologică, astfel încât poate fi urmărită evoluția propunerilor de reconstituire a funcționalității acestora. Construcțiile din pari de la baza tumulilor au fost privite drept amenajări de cult. Ulterior, mai concret, diverși autori le-au interpretat drept reminiscențe ale unor culte a totemului, întruchiparea modelului orizontal și vertical al lumii sau chiar repere astronomice. Cronologic aceste descoperiri se plasează în prima jumătate a mil. IV a. Chr. și au fost documentate în nord-vestul Mării Negre ele fiind puse în legătură cu tradiția timpurie de edificare a tumulilor de către purtătorii culturii Cernavodă I (vestigiile de tip Hadjider). Încercarea de a reconstitui asemenea structuri de cult și a ritualurilor asociate acestora este un demers dificil, din cauza urmelor materiale insuficiente pentru a discuta certitudini. Este posibil ca amenajările din pari să reflecte o replicare a unor structuri casnice folosite în timpul vieții, menite să însoțească defunctul pe lumea cealaltă. Totodată, parul ca element al cultului își găsește numeroase referiri în vedele indiene unde apare drept – stâlp al sacrificiului. Astfel, stâlpul are și o dimensiune cosmogonică reprezentând veriga care unește cerul cu pământul. Conform vedelor, de stâlp se*

* Agenția Națională Arheologică, Chișinău, str. Mihai Eminescu 50; Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, Suceava, Str. Universității 13; sergiupopovici1986@gmail.com.

** Muzeul Județean Botoșani, Botoșani, str. Unirii 15; adelakovacs.museum@gmail.com.

legau animalele sacrificate în timpul procesiunilor religioase. Astfel stâlpul sacrificiului devenea un fel de Axis mundi iar animalul sacrificat obținea calitățile mesagerului făcând legătura dintre om și zeitate.

Keywords: Tumuli, cult complex, Eneolithic.

Cuvinte cheie: tumul, complex de cult, eneolitic.
